

Nr 40

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1959/60, i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.).

Statens allmänna fastighetsfond

1:o) Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare. Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 beträffande kapitalbudgeten (bilaga 26, punkt 2, s. 2—7 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1959) föreslagit riksdagen att till Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 1 408 000 kronor.

Enligt den fastställda byggnadsplanen för anstalten skall de nuvarande förläggingsutrymmena i slottsbyggnaden ersättas med nya förläggingsbyggnader, en sluten vårdpaviljong med 40 platser och en paviljong med 60 platser, fördelade på en helt öppen och en halvöppen avdelning, den sistnämnda inrymmande även vissa för dessa båda avdelningar gemensamma utrymmen. Den helt öppna avdelningen och den slutna paviljongen har beräknats bli färdigställda vid mitten resp. slutet av innevarande budgetår. Planen för anordnande av nya förläggingsbyggnader vid anstalten bör nu fullföljas. Departementschefen förordar därför, att det av byggnadsstyrelsen beräknade beloppet för uppförande av den halvöppna avdelningen, 830 000 kronor, anvisas för nästa budgetår. I detta sammanhang understrykes vikten av att alla ansträngningar göres för att hålla nere kostnaderna för statliga och andra med statsmedel finansierade byggnadsföretag. Departementschefen utgår därför ifrån att möjligheterna till kostnadsbesparingar noggrant beaktas vid planeringen och utförandet av såväl nu ifrågavarande byggnad som de byggnader för vilka medelsanvisning kommer att tillstyrkas i det följande.

Vid fastställande av byggnadsplanen godtogs i princip, att slottsbyggnaden sedan de nya förläggningarna färdigställda skulle byggas om för anordnande av lokaler för andra ändamål, bl. a. sjukavdelning. Slutlig ställning

till denna ombyggnadsfråga har dock ännu inte tagits. Då medel anvisades för den helt öppna avdelningen förutsattes det, att dess 34 platser tills vidare skulle användas för utökning av platsantalet vid anstalten, varvid alltså motsvarande antal platser i slottet skulle bibehållas. Därefter har satts i fråga, att även den nya slutna paviljongen skulle utnyttjas för att tillfälligt ytterligare öka antalet platser. Byggnadsstyrelsen har av denna anledning inte utarbetat något förslag beträffande ombyggnaden av slottet. Vid behandlingen av anstaltens avlöningsanslag för nästa budgetår har departementschefen utgått från att i varje fall en del av vårdplatserna i slottet skall bibehållas under nämnda år. Det är emellertid angeläget, att den i princip beslutade nedläggningen av dessa platser kommer till stånd så snart detta kan ske. Planeringsarbetet rörande slottets framtida användning bör därför fullföljas. Därvid bör, i anslutning till vad nykterhetsvårdsutredningen anfört, undersökas bl. a. frågan om anstaltens särskilda vårdavdelning för tbc-sjuka alkoholmissbrukare. Vid denna undersökning, som närmast torde ankomma på nykterhetsvårdsutredningen, bör beaktas att den för detta klientel avsedda specialanstalten Hessleby sanatorium under den senaste tiden inte utnyttjats till mer än ungefär hälften av sin kapacitet. Det synes därför finnas anledning att till ny prövning upptaga frågan om den lämpliga organisationen för omhändertagande av denna grupp av alkoholmissbrukare.

Vad angår byggnadsstyrelsens förslag om uppförande av nya personalbostäder vid anstalten anser departementschefen det lämpligt, att en undersökning göres beträffande möjligheterna att anordna familjebostäder genom kommunal medverkan eller på annat sätt med anlitan av sedvanliga former för finansiering av bostadsbyggande. Resultatet av denna undersökning bör avvaktas innan frågan om anvisande av särskilda medel för detta ändamål tages upp till prövning. Vid sådant förhållande bör inte heller medel nu beräknas för den föreslagna gemensamma panncentralen. Behovet av bostäder för ogift personal bör däremot tillgodoses nu. Det förordas därför, att medel anvisas för uppförande av det föreslagna bostads- huset med sju enkelrum. Kostnaden härför har av byggnadsstyrelsen beräknats till 260 000 kronor. Då huset inte, såsom byggnadsstyrelsen räknat med, kommer att anslutas till gemensam panncentral, bör enligt vad styrelsen uppgivit för separat pannanläggning beräknas ytterligare 15 000 kronor och kostnaden alltså upptagas till 275 000 kronor. Denna kostnad synes hög i jämförelse med vad som eljest beräknas för hus av denna storlek. Möjligheterna att anordna dessa bostäder till en lägre kostnad bör därför ytterligare undersökas.

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag bör för ledningsarbeten m. m. anvisas ett belopp av 153 000 kronor, vilket tillsammans med de belopp, som tidigare ställts till förfogande, täcker hela den för dessa arbeten beräknade kostnaden av 725 000 kronor. Vidare tillstyrkes förslaget att anstalten förses med anordningar för höggradig rening av avloppsvattnet. Byggnads-

styrelsen har uppskattat kostnaden härför till 400 000 kronor samt hemställt, att hälften av detta belopp anvisas för nästa budgetår. Departementschefen kan emellertid inte förorda, att mer än 150 000 kronor nu ställes till förfogande för detta ändamål.

I enlighet med vad departementschefen föreslagit bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 1 408 000 kronor.

Utskottet. Som framgår av vad departementschefen anfört beräknas den i planen för anstaltens nya förläggningsbyggnader upptagna helt öppna vårdavdelningen och den slutna vårdpaviljongen bli färdigställda innevarande budgetår. Utskottet tillstyrker att medel i enlighet med departementschefens förslag nu anvisas för den återstående halvöppna vårdavdelningen. I likhet med departementschefen anser utskottet det angeläget att den i princip beslutade nedläggningen av förläggningarna i den gamla slottsbyggnaden kommer till stånd så snart detta kan ske. Planeringsarbetet rörande slottets framtida användning, bl. a. som sjukavdelning, bör därför som departementschefen framhållit fullföljas. I detta sammanhang vill utskottet vidare i anslutning till vad departementschefen anfört understryka angelägenheten av att frågan om den lämpliga organisationen för omhändertagande av tbc-sjuka alkoholmissbrukare upptas till ny prövning.

Beträffande det föreliggande personalbostadsbehovet vid anstalten har utskottet ingen erinran mot att medel beräknas för uppförande av bostäder åt ogift personal. Såsom departementschefen framhållit bör emellertid möjligheterna att nedbringa de uppgivna höga kostnaderna ytterligare undersökas. I fråga om behovet av familjebostäder anser utskottet i likhet med departementschefen det lämpligt att närmare undersöka möjligheterna att anordna dylika bostäder genom kommunal medverkan eller på annat sätt med anlitan av sedvanliga former för finansiering av bostadsbyggande. Utskottet har inhämtat att Kungl. Maj:t numera uppdragit åt bostadsstyrelsen att i samråd med byggnadsstyrelsen och socialstyrelsen utreda denna fråga.

Utskottet, som även i övrigt funnit sig kunna godtaga vad departementschefen föreslagit, hemställer,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 1 408 000 kronor.

2:o) *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare.* Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 7—12) föreslagit riksdagen att till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 1 295 000 kronor.

Något anslag för ifrågavarande ändamål har inte anvisats för innevarande budgetår. För budgetåren 1956/57 och 1957/58 anvisade anslag, tillhoppa 4 715 000 kronor, avser huvuddelen av kostnaderna för anstaltens anordnade, dock ej kostnader för vissa personalbostäder, fritidsbyggnad och verkstäder.

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag tillstyrker departementschefen, att för nästa budgetår anvisas sammanlagt 895 000 kronor för uppförande av bostäder för anstaltens chef och viss ogift personal samt av fritidsbyggnad. I anslutning härtill nämnes, att byggnadsstyrelsen även hemställt om medel för förbättringsarbeten å vissa befintliga personalbostäder. Denna fråga behandlas av chefen för finansdepartementet vid anmälan av förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond. Departementschefen erinrar också om vad han vid anmälan av motsvarande anslag för Svartsjöanstalten anfört angående angelägenheten av att hålla nere kostnaderna för statliga byggnadsföretag.

Nycterhetsvårdsutredningen har i slutet av oktober 1958 lagt fram förslag rörande verkstadsdriften vid anstalten och därvid i princip uttalat sig för ett program, enligt vilket anstalten skulle förses med två verkstäder av industriell typ, den ena avsedd för mekanisk industri och den andra för träindustri. Utredningen anser dock, att en del av detta program bör anstå i avvaktan på bl. a. erfarenheter rörande verksamheten vid anstalten och det eventuella behovet av att utöka platsantalet utöver beslutade 100 platser. Utredningen har därför funnit lämpligt, att tills vidare endast en av de två verkstäderna kommer till stånd. Därvid har företrädare givits åt snickeri-verkstaden, bl. a. med hänsyn till att utredningen ansett att nybyggnad inte erfordras härför. Sålunda har utredningen räknat med att den befintliga stallbyggnaden skall omändras till verkstad samt att den därintill belägna logbyggnaden skall användas som lagerlokal. Utredningen — som anfört, att den inte varit i tillfälle att samråda med byggnadsstyrelsen angående lokalprogrammet — har uppskattat kostnaderna för ombyggnad av stallet till ca 400 000 kronor men utgått från att närmare kostnadsberäkning skulle verkställas av byggnadsstyrelsen. Kostnaden för anskaffande av maskiner och andra inventarier har beräknats till 175 000 kronor.

Med anledning av utredningens förslag har byggnadsstyrelsen anfört, att stallbyggnaden mindre väl lämpar sig för den föreslagna ombyggnaden och att erforderliga verkstadslokaler i stället bör anordnas genom nybyggnad.

För egen del framhåller departementschefen, att han finner det mycket angeläget att tillräckliga sysselsättningsmöjligheter för de intagna står till förfogande vid den tid, då anstalten i övrigt är fullt utbyggd för en verksamhet, omfattande 100 vårdtagare. Sysselsättningen, vilken enligt departementschefens mening utgör ett viktigt inslag i vården vid en anstalt av detta slag, bör för en del av de intagna ordnas genom verkstadsarbete, som i huvudsak torde kunna anordnas enligt de allmänna riktlinjer, som utredningen angivit i inledningen till sin framställning. I enlighet med vad byggnadsstyrelsen anfört bör lokalbehovet för verkstadsdriften tillgodoses genom nybyggnad och stall-

byggnaden bibehålles i nuvarande skick. Styrelsen har uppgivit, att det torde vara möjligt att för en kostnad, uppgående till samma belopp som utredningen beräknat för ombyggnad av stallet, dvs. 400 000 kronor, uppföra en verkstadsbyggnad med en golvyta av ca 800 m². Utan att ställning nu tages till frågan om verkstadsdriften bör omfatta endera av eller båda de tilltänkta verksamhetsgrenarna, bör man inrikta sig på att en verkstad av denna storlek — särskilt om stallet utnyttjas på det av byggnadsstyrelsen föreslagna sättet — skall kunna ge möjligheter till en verkstadsdrift av tillräcklig omfattning för anstalten med dess hittills beslutade platsantal. Medel bör därför finnas tillgängliga under nästa budgetår för uppförande vid anstalten av en verkstadsbyggnad av angiven storlek. Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att sedan erforderlig utredning verkställt fatta beslut om verkstadslokalernas utformning. I enlighet med det anförda föreslås, att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 400 000 kronor för anordnande av verkstadslokaler vid anstalten.

Då departementschefen tidigare beräknat 895 000 kronor för andra byggnadsarbeten vid anstalten bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med (895 000 + 400 000) 1 295 000 kronor.

Vad angår kostnaden för anskaffande av maskiner m. m. för verkstadsdriften föreslås, att ett belopp av 160 000 kronor beräknas härför. För detta ändamål bör på driftbudgeten för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag med benämningen Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Vissa inventarier.

Utskottet. Den föreslagna medelsanvisningen för uppförande av bostäder åt anstaltens chef och viss ogift personal samt av fritidsbyggnad kan utskottet godtaga. Med hänsyn till det trängande behovet att ordna verkstadsdriften vid anstalten vill utskottet vidare icke motsätta sig att det får ankomma på Kungl. Maj:t, att fatta beslut om verkstadslokalernas utformning.

Under erinran om att utskottet tidigare föreslagit riksdagen att å driftbudgeten anvisa medel för inventarier till verkstaden får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 1 295 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

3:o) *Statens bosättningslånefond.* Kungl. Maj:t har (punkt 6, s. 19—22) föreslagit riksdagen att till Statens bosättningslånefond för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

För innevarande budgetår har å anslaget anvisats ett formellt belopp av 100 kronor. Sedan låneverksamheten började under budgetåret 1937/38 har t. o. m. innevarande budgetår anvisats tillhopa 61 100 500 kronor.

Socialdemokratiska ungdomsförbundet har föreslagit en höjning av bosättningslånens maximibelopp samt en utvidgning av lånens tillämpningsområde. Därjämte har förbundet föreslagit, att sociala motiv skall få ökat utrymme vid prövningen av låneansökningar samt att räntebefrielse skall kunna medges i vissa fall.

Departementschefen anför, att det nu gällande maximibeloppet 3 000 kronor fastställdes år 1953 (jfr prop. 1953: 53). Höjningen från det tidigare högsta beloppet 2 000 kronor betingades av penningvärdets fall. Såsom socialstyrelsen påpekat, har den därefter skedda prisutvecklingen i fråga om bosättningsartiklar inte varit stor. En ytterligare höjning av bosättningslånens maximibelopp torde därför inte kunna motiveras av prisutvecklingen. Inte heller standardförändringarna beträffande bostäder och deras utrustning synes böra ge anledning till någon höjning av beloppet.

I 1953 års proposition uttalade sig föredragande departementschefen för en viss återhållsamhet vid utnyttjande av det nya maximibeloppet så länge gällande kreditrestriktioner bestod. Detta uttalande godkändes av riksdagen. Lån har därefter endast sällan utlämnats med maximalt belopp. Såsom framgår av riksbanksfullmäktiges anslagsframställning uppgick lånebeloppet för senaste budgetår till i medeltal knappt 2 000 kronor.

Det finns alltså inom den gällande maximibegränsningen ett betydande utrymme för en höjning av de normala lånebeloppen. I vad mån en sådan höjning skall ske beror dels på sökandens önskemål, dels på riksbankens bedömning av kreditmarknadsläget samt av den enskilde sökandens behov och återbetalningsförmåga. Det anses få ankomma på riksbanken att ta ställning till frågan huruvida man i tillämpningen av de gällande bestämmelserna kan ge ökat utrymme för de framförda synpunkterna.

Departementschefen är inte beredd att tillstyrka någon utvidgning av bosättningslånens tillämpningsområde till att avse förvärv av eget hem eller bostadsrätt.

En räntebefrielse av det slag som ifrågasatts skulle bli av ganska ringa betydelse för låntagarens ekonomi men komme ändå att ge låneverksamheten en icke önskvärd subventionsprägel. Enligt departementschefens mening bör bosättningsstödet karaktär av lån bibehållas.

Med hänsyn till bosättningslånepondens ställning bör anslaget i överensstämmelse med riksbanksfullmäktiges förslag upptagas med endast ett formellt belopp av 100 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Thorsten Larsson m. fl.* (I: 108) och den andra inom andra kammaren av herr *Fälldin m. fl.* (II: 377), i vilka har hemställts, att riksdagen måtte besluta att lånesökande till bosättningslån, som kan uppvisa sparkonto på lägst 1 000 kronor, uppkommet genom kontinuerligt sparande, erhåller sparpremie i form av 2 procents räntebefrielse för ett lånebelopp, som är dub-

belt så stort som det sparade beloppet, dock högst 3 000 kronor, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig författningstext,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist* (I: 210) och den andra inom andra kammaren av herr *Rydén* (II: 266), i vilka har hemställts, att riksdagen måtte besluta att höja räntan å bosättningslånen till 5 procent fr. o. m. den 1 juli 1959.

Beträffande motiveringen för yrkandena hänvisas till motionerna I: 108 och II: 266.

Utskottet är i likhet med departementschefen icke berett tillstyrka det föreliggande förslaget från Socialdemokratiska ungdomsförbundet om en höjning av bosättningslånen maximibelopp i vidare mån än att utskottet föreslår, att det överlämnas åt riksbanken att pröva huruvida de av förbundet anförda synpunkterna kan ges ökat utrymme i tillämpningen av nu gällande bestämmelser. Av skäl som departementschefen anført finner sig utskottet icke heller kunna biträda ungdomsförbundets förslag i fråga om utvidgning av bosättningslånen tillämpningsområde till att avse förvärv av eget hem eller bostadsrätt. Beträffande den av förbundet föreslagna räntebefrielsen är utskottet ense med departementschefen att låneverksamheten härigenom skulle få en icke önskvärd subventionsprägel som skulle förtydliga stödets karaktär av lån.

Samma skäl talar enligt utskottets mening mot införande av den i motionerna I: 108 och II: 377 som räntebefrielse föreslagna sparpremien. Utskottet vill härjämte i anledning av vad motionärerna anført framhålla att redan enligt gällande bestämmelser gäller att lånesökande skall ha gjort sig känd för ekonomisk förtänksamhet samt, i den mån betingelser härför förelegat, ådagalagt sparvilja. På grund av det anförda avstyrker utskottet motionärernas förslag.

Vad slutligen angår den i motionerna I: 210 och II: 266 föreslagna höjningen av räntan å bosättningslånen till 5 procent får utskottet erinra, att räntan fr. o. m. den 1 juli 1958 höjts till 4 1/4 procent motsvarande normalräntan för statens utlåningsfonder. Liksom förra året då utskottet hade att pröva motionsyrkande med samma innebörd anser utskottet skäl icke anförda för en ytterligare höjning av räntan. Utskottet avstyrker sålunda motionerna.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om anslagsberäkningen hemställer utskottet,

- a) att riksdagen må till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor;
- b) att motionerna I: 108 och II: 377 icke må av riksdagen bifallas;
- c) att motionerna I: 210 och II: 266 icke må av riksdagen bifallas.

4:o) **Lånefonden för allmänna samlingslokaler.** Kungl. Maj:t har (punkt 7, s. 22 och 23) föreslagit riksdagen att till Lånefonden för allmänna samlingslokaler för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor. Från fonden utbetalas lån enligt kungörelsen den 24 maj 1957 (nr 367) om statslån för anordnande av allmänna samlingslokaler m. m. samt beviljade men ej utbetalade lån enligt äldre bestämmelser.

Statens nämnd för samlingslokaler har fäst uppmärksamheten på att gällande bestämmelser om lån för anordnande av allmänna samlingslokaler samt om anläggningsbidrag för skolbyggnader ej är lämpligt utformade med tanke på önskemålet att åstadkomma en samplanering av lokalbyggandet på ifrågavarande två områden. I anledning av nämndens framställning har inom socialdepartementet upprättats en promemoria med förslag till en samordning av formerna för statens kapitalstöd vid anordnande av samlingslokaler och skollokaler i syfte att avlägsna de olägenheter nämnden påtalat. Promemorian har remissbehandlats, varvid delade meningar kommit till uttryck beträffande formerna för den avsedda samordningen.

Departementschefen anför, att frågan om vidgat lokalsambruk äger ett nära samband med spørsmålet om de allmänna samlingslokalernas driftsekonomi. Då utvecklingen tyder på att en del huvudmän fått svårigheter att finansiera driften av fristående samlingslokaler, är det departementschefens avsikt att inom kort föranstalta om en särskild utredning i detta ämne. Med hänsyn härtill och då uppfattningarna om en lämplig utformning av statens stödgivning på området går starkt isär, har det inte syntts lämpligt att nu vidtaga några ändringar i reglerna för samlingslokalslån. Frågan om åtgärder för att få till stånd ett effektivare lokalutnyttjande genom ökat sambruk av lokaler bör ytterligare övervägas vid den kommande utredningen.

Anslaget till lånefonden bör uppföras med oförändrat belopp. Därvid förutsättes, att medel på beredskapsstat skall kunna tagas i anspråk, om en ytterligare långivning påkallas av sysselsättningspolitiska skäl.

Utskottet har inhämtat, att utredningsmän numera tillkallats för att verkställa den av departementschefen förutskickade utredningen angående de driftsekonomiska betingelserna för statsbelånade allmänna samlingslokaler samt därmed sammanhängande spørsmål.

Då utskottet inte funnit anledning till erinran mot anslagsberäkningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lånefonden för allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

5:o) Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Kungl. Maj:t har (punkt 8, 23--32) föreslagit riksdagen att till Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 484 600 kronor.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 655 000 kronor.

Socialstyrelsen har erinrat om att medel till vissa reparations- och ombyggnadsarbeten vid de erkända anstalterna hittills anvisats å driftbudgeten under det att anslag till nybyggnader uppförts å kapitalbudgeten under förevarande anslag. Med hänsyn till svårigheten i vissa fall att fördela behovet av medel till byggnadsarbeten på två skilda anslag finner styrelsen det lämpligast, att statens tillskott av medel för dessa ändamål framdeles sammanföres under ett anslag på kapitalbudgeten.

Styrelsen hemställer, att till ny- och ombyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för nästa budgetår anvisas 2 662 100 kronor med följande fördelning på olika byggnadsföretag m. m.

1. Nya förläggings- och fritidsbyggnader vid Björstorp	590 000
2. Ny föreståndarbostad vid Holmahemmet	105 000
3. Ombyggnad av ladugård vid Holmforshemmet	230 000
4. Inlösen av lån vid Karlsvik	148 600
5. Om- och nybyggnadsarbeten vid Ribbingebäck	1 147 000
6. Om- och tillbyggnad av ladugård vid Värnåshemmet	126 500
7. Ett nytt bostadshus vid Värnåshemmet	65 000
8. Nya förläggingsbyggnader vid Åsbrohemmet	250 000
	2 662 100

Departementschefen förordar med anledning av vad socialstyrelsen föreslagit i fråga om formen för anvisande av medel till ombyggnads- och reparationsarbeten vid de erkända vårdanstalterna för alkoholmissbrukare, att medel härför upptages under förevarande anslag i de fall där fråga är om mera omfattande arbeten. Kostnaderna för mindre arbeten av detta slag bör liksom hittills bestridas av anstalternas driftmedel.

Vad angår de föreliggande förslagen om anslag till ny- och ombyggnadsarbeten vid erkända anstalter under nästa budgetår framhåller departementschefen allmänt, att några av förslagen enligt vad nykterhetsvårdsutredningen anfört i ärendet är av sådan beskaffenhet, att med prövningen av dem bör anstå i avvaktan på utredningens fortsatta arbete. Även beträffande en del av de övriga förslagen synes det, bl. a. med hänsyn till storleken av de investeringar det här gäller, lämpligt att uppskjuta ställningstagandet till dess utredningen lagt fram förslag beträffande anstaltsväsendets framtida utformning. I anslutning härtill framhålles, att utredningens arbete i syfte att snabbt öka tillgången på vårdplatser numera torde kunna anses

i stort sett avslutat. Förutsättningar synes därför föreligga för att ytterligare uppskov med prövningen av behovet av medel för byggnadsarbeten vid de erkända anstalterna inte skall behöva föranledas av ovisshet om resultatet av utredningsarbetet rörande anstaltsväsendets utformning på något längre sikt.

I enlighet med det anförda finner departementschefen sig nu kunna närmare pröva endast de förslag, som avser anstalterna Holmtorshemmet, Karlsvik och Vårnåshemmet. Därvid tillstyrkes förslaget att för inlösen av vissa lån vid anstalten Karlsvik beviljas ett statslån å 148 600 kronor. Vidare föreslås med hänsyn till bl. a. behovet av sysselsättningsmöjligheter för vårdtagarna, att Holmtorshemmet och Vårnåshemmet i enlighet med socialstyrelsens förslag erhåller lån med 230 000 resp. 126 500 kronor för planerade byggnadsåtgärder beträffande dessa anstalters ekonomibyggnader för jordbruket. Mot den föreslagna storleken och utformningen av en ny sjukavdelning vid Holmtorshemmet har i remissyttrandena framförts vissa erinringar. Enligt departementschefens mening bör med beaktande av de i dessa yttranden anförda synpunkterna, närmare undersökas, om inte anstaltens behov av resurser för sjukvård kan tillgodoses genom en beträffande såväl platsantal som vård- och behandlingsutrymmen i övrigt mindre sjukavdelning än vad som föreslagits. Härvid bör även övervägas på vilket sätt bostäder lämpligen bör anordnas för den nya personal, som kan erfordras vid en utökning av anstaltens sjukvårdsresurser.

De av departementschefen förordade lånen till erkända vårdanstalter under nästa budgetår bör vara ränte- och amorteringsfria. Summan av dessa lån uppgår till (148 600 + 230 000 + 126 500) 505 100 kronor. Vid beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår bör emellertid beaktas, att på anslaget för innevarande budgetår finnes ett outnyttjat belopp av 20 500 kronor. Detta belopp kommer enligt vad som inhämtats inte att tagas i anspråk för det ursprungligen avsedda ändamålet och bör i stället disponeras för de nu aktuella lånen. Anslagsbehovet för nästa budgetår bör därför beräknas till (505 100—20 500) 484 600 kronor.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anført och föreslagit.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 484 600 kronor.

6:o) *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier*. Kungl. Maj:t har (punkt 10, s. 35 och 36) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad ändring i räntevillkoren för tvätterilån och tvättekällån, dels ock till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Från anslaget utgår jämlikt kungörelsen den 1 juni 1956 (nr 334) angående statslån till kollektiva tvätterier m. m. *dels* lån för anläggande, in-

köp, utvidgning eller modernisering av tvätteri (tvätterilån) dels ock lån för att främja kommunal utlåning till anskaffning och installation av maskinell tvättutrustning för gemensamt bruk av 4—12 hushåll (lån för utlämnande av tvättcirkellån). För innevarande budgetår har ett formellt anslag av 100 kronor anvisats.

Bostadsstyrelsen har för budgetåret 1959/60 beräknat medelsbehovet och tillika anslagsbehovet till sammanlagt 2 000 000 kronor, varav för tvätterilån 1 700 000 kronor och för lån till utlämnande av tvättcirkellån 300 000 kronor.

Departementschefen erinrar att enligt gällande bestämmelser förräntas såväl tvätterilån som tvättcirkellån efter 3 procent om året. Vidare erinras om att räntan å bostadslån genom beslut av 1957 års riksdag har höjts och numera utgör 4 procent eller, till den del lånet avser olika slags lokaler, 5 procent. Även räntan å tvätteri- och tvättcirkellån anses böra höjas. Normalräntan utgör f. n. 4,25 procent. Samma räntesats föreslås böra fastställas för tvätteri- och tvättcirkellån, som beviljas fr. o. m. den 1 juli 1959.

Vad angår medelsbehovet för långivningen kan departementschefen inte tillstyrka bostadsstyrelsens förslag i vidare mån än att han förordar, att för nästa budgetår anvisas ett anslag av 700 000 kronor.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1959 förordad ändring i räntevillkoren för tvätterilån och tvättcirkellån;

b) till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

7:o) Uppskjutna frågor. Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande över nedan nämnda, av Kungl. Maj:t under följande punkter framlagda förslag, nämligen

punkten 1: Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården;

punkten 4: Lånefonden för bostadsbyggande;

punkten 5: Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien;

punkten 9: Räntefria lån till bostadsbyggande;

vilket utskottet härmed får för riksdagen anmäla.

Stockholm den 6 mars 1959

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Närvarande: se under utlåtandet nr 42.

Reservation

vid punkten 3 (Statens bosättningslånefond)

1) av herrar *Boman, Sundelin, Aastrup, Birke, Malmborg, Staxäng, Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Bohman*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 210 och II: 266 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 13, som börjar med »Vad slutligen» och slutar med »sålunda motionerna», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I en motion till 1958 års A-riksdag yrkades att räntan på bosättningslånen skulle höjas från dåvarande 4 % till 5 %, varigenom bättre överensstämmelse skulle nås med den allmänna räntenivån. Utskottet anser, att detta är ett angeläget önskemål och vill därför föreslå, att räntan i enlighet med förslaget i förevarande motioner höjes till 5 %, vilket genom den under 1958 företagna höjningen innebär en räntestegring med $3/4$ %.

Under det budgetår som börjar den 1 juli 1959 kan man räkna med att omkring 20 milj. kr. kommer att lämnas ut i bosättningslån, och $3/4$ procent höjning av räntan härå beräknat på halva beloppet kommer att innebära en inkomstökning för staten budgetåret 1959/60 på ca 75 000 kr. När sedan bosättningslånen med denna nya högre ränta kommer att uppgå till nuvarande sammanlagda utelöpande belopp ca 50 milj. kr., kommer statens ränteinkomst på dessa lån att öka med 375 000 kr. per år eller kanske rättare uttryckt statens ränteförlust på bosättningslånen kommer att minska med detta belopp.»

dels ock utskottets hemställan i nedan nämnda del bort ha följande lydelse:

»c) att riksdagen må med bifall till motionerna I: 210 och II: 266 besluta att räntan å bosättningslån från och med den 1 juli 1959 höjes till 5 procent.»

2) av herr *Palme*.